

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ  
Навчально-науковий інститут №2  
Кафедра криміналістичного забезпечення та судових експертиз**

**ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ  
з навчальної дисципліни «Судова вибухотехнічна експертиза»  
для здобувачів ступеня вищої освіти магістра  
за спеціальністю 081 «Право»  
спеціалізація «Судова експертиза»  
для підготовки кадрів для експертної служби**

**Київ 2017**

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ  
Навчально-науковий інститут №2  
Кафедра криміналістичного забезпечення та судових експертиз**

**ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ**  
**з навчальної дисципліни «Судова вибухотехнічна експертиза»**  
для здобувачів ступеня вищої освіти магістра  
за спеціальністю 081 «Право»  
спеціалізація «Судова експертиза»  
для підготовки кадрів для експертної служби

Розглянуто та схвалено на засіданні  
кафедри криміналістичного  
забезпечення та судових експертиз  
(протокол № 8 від 07.12.2017 р.)

**Рецензенти:**

**Самодін А.В.** – завідувач кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент  
**Федченко В.В.** – заступник директора – завідувач лабораторії криміналістичних видів досліджень Київського НДЕКЦ МВС України

**Укладач:**

**Атаманчук В.М.** - завідувач кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2 НАВС, кандидат юридичних наук

**Кофанов Андрій Віталійович** – професор кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2 НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

**Приходько Юрій Петрович** – доцент криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2 НАВС, кандидат юридичних наук

Обговорено та схвалено Вченою Радою Національної академії внутрішніх справ від 26 . 12 2017 р., № 28/3-3

Програма призначена для підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 081 «Право» спеціалізацією «Судова експертиза» для підготовки кадрів для Експертної служби з навчальної дисципліни «Судова вибухотехнічна експертиза».

Програма атестації здобувачів вищої освіти містить: зміст; програму навчальної дисципліни; вимоги щодо рівня сформованості знань, умінь та навичок здобувачів вищої освіти; методика проведення атестації та критерії оцінювання; орієнтовний перелік теоретичних питань та практичних завдань, що виносяться на атестацію; список рекомендованих джерел.

## ЗМІСТ

<b>1. Програма навчальної дисципліни.....</b>	<b>4</b>
<b>2. Вимоги щодо рівня сформованості знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики.....</b>	<b>8</b>
<b>3. Методика проведення атестації .....</b>	<b>10</b>
<b>4. Критерії оцінювання.....</b>	<b>11</b>
<b>5. Орієнтовний перелік теоретичних питань, що виносяться на атестацію .....</b>	<b>11</b>
<b>6. Особливості вирішення практичних задач з навчальної дисципліни, що виносяться на атестацію.....</b>	<b>16</b>
<b>7. Список рекомендованої літератури .....</b>	<b>16</b>

## **1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

### **Розділ 1. Правові і організаційні основи проведення вибухотехнічної експертизи**

#### **Тема 1. Закони України, накази МВС України та правові акти, які регламентують проведення судової вибухотехнічної експертизи**

Поняття та історичні відомості про виникнення судової вибухотехнічної експертизи. Видатні вчені, які займалися дослідженнями в галузі теорії вибуху та вибухотехніки. Сучасний стан та перспективи розвитку вибухотехнічної експертизи. Розвиток наукових уявлень про предмет судової вибухотехнічної експертизи.

Накази МВС України та інструкції про організацію робіт щодо пошуку та знешкодження вибухових пристроїв і вибухових речовин. Інструкції щодо організації роботи з огляду, вилучення, вибухотехнічного дослідження вибухових речовин і вибухових пристроїв та їх централізованого обліку в органах внутрішніх справ України.

Експертні заклади, де проводяться вибухотехнічні експертизи та дослідження. Класифікація вибухотехнічних експертиз.

#### **Тема 2. Організація роботи при огляді місця події за фактом вибуху або загрозі його скоєння та при виявленні вибухових речовин і пристроїв**

Поняття, правове забезпечення огляду місця події. Задачі спеціаліста на всіх етапах огляду місця події. Організаційні, тактичні та методичні основи участі спеціаліста в огляді місця події. Права і обов'язки спеціаліста. Підготовка спеціаліста до огляду місця події.

Науково-технічні засоби, що використовуються при огляді місця події для виявлення, фіксації та вилучення доказів. Вимоги, що пред'являються до таких засобів і підстави їх застосування. Характеристика та призначення комплектів науково-технічних засобів, звуко- і відеозаписуючих приладів, які використовуються на місці події.

З'ясування характеру місця події після одержання повідомлення про подію. Задачі спеціаліста на стадії загального огляду місця події.

Техніко-криміналістичні засоби і способи виявлення, фіксації та вилучення слідів. Класифікація слідів, що зустрічаються на місці події. Роль моделювання дій злочинця на місці події.

Схема пошуку та виявлення слідів на місці події. Визначення послідовності дій, способів пошуку слідів та інших речових доказів, вибір відповідних науково-технічних засобів. Задачі спеціаліста на стадії детального огляду місця події. Визначення засобів та методів виявлення і фіксації слідів. Фотографування та відеозйомка на місці події. Криміналістичні засоби і методи фіксації матеріалів та речовин, об'єктів ґрунтового і біологічного походження. Особливості роботи зі слідами в ході огляду місця події при вчиненні деяких видів злочину: вбивство,

пограбування і розбійні напади, крадіжки державного і особистого майна, крадіжки з помешкання громадян, з автотранспорту. Правила збереження об'єктів-носіїв зі слідами, їх пакування.

Описання слідів у протоколі огляду. Оформлення результатів фотографування, копіювання, моделювання, закріплення слідів.

## **Розділ 2. Методичні основи проведення вибухотехнічної експертизи**

### **Тема 3. Техніко-криміналістичні засоби та методи досліджень, які використовуються експертом вибухотехніком**

Класифікація методів, що застосовуються у судовій вибухотехнічній експертизі. Виявлення оптичних, фізичних та хімічних властивостей об'єктів дослідження під час проведення криміналістичного дослідження вибухонебезпечних об'єктів. Вимірювальна техніка, яка застосовується експертом-вибухотехніком.

Характеристика та можливості методів судової вибухотехнічної експертизи при дослідженні різноманітних об'єктів.

Обладнання для не руйнуючих методів дослідження вибухових пристроїв та речовин.

Засоби та обладнання, які застосовуються для руйнуючих методів дослідження вибухових пристроїв та речовин.

Інструменти та обладнання, які застосовуються експертом для проведення вибухотехнічних досліджень.

Засоби індивідуального захисту експерта-вибухотехніка.

Правила експлуатації спеціального обладнання та інструментів.

### **Тема 4. Методика криміналістичного дослідження засобів підризу та запалювання**

Поняття та способи підризу. Вогневий, механічний, електричний та хімічний способи підризу. Сучасна класифікація засобів підризу. Характеристика та властивості засобів підризу. Встановлення способу підризу вибухового пристрою та використання цієї інформації для встановлення механізму вибуху та обставин злочину.

Огляд та попереднє дослідження наданих зразків засобів підризу. Техніка безпеки під час дослідження засобів підризу.

Визначення основних тактико-технічних даних та будови наданих засобів підризу та ступеня їх небезпеки. Визначення належності наданих засобів підризу згідно існуючої класифікації. Порядок збірки та розбирання засобів підризу. Перевірка боєздатності засобів підризу.

Сучасна класифікація та визначення промислових вибухових пристроїв.

Інженерні боєприпаси та їх тактико-технічні характеристики. Ручні гранати та їх тактико-технічні характеристики. Боєприпаси ствольної

артилерії та їх тактико-технічні характеристики. Гранатомети та їх тактико-технічні характеристики. Авіабомби та їх тактико-технічні характеристики.

Сучасні методи вибухотехнічної експертизи вибухових пристроїв промислового виготовлення. Огляд та попереднє дослідження зразків промислових вибухових пристроїв та піротехнічних засобів. Визначення тактико-технічних даних та будови наданих зразків промислових вибухових пристроїв, а також ступеня їх суспільної небезпеки.

Огляд та попереднє дослідження зразків інженерних боєприпасів. Визначення тактико-технічних характеристик та будови представлених зразків інженерних боєприпасів. Поділ боєприпасів на учбові, учбово-імітаційні, бойові. Позначки та маркування, які робляться на сучасних боєприпасах.

Основні поняття та сучасна класифікація саморобних вибухових пристроїв. Основні типи та конструктивні схеми саморобних вибухових пристроїв. Характеристика механізмів приведення у дію саморобних вибухових пристроїв. Основні типи засобів камуфляжу саморобних вибухових пристроїв. Використання інформації про властивості саморобних вибухових пристроїв для виявлення обставин вчинення злочину.

Огляд та дослідження саморобних вибухових пристроїв. Визначення основних тактико-технічних даних та будови представлених зразків вибухових пристроїв, а також ступеня їх суспільної небезпеки. Встановлення належності представлених зразків саморобних вибухових пристроїв до боєприпасів.

Заходи безпеки під час роботи з саморобними вибуховими пристроями.

## **Тема 5. Методика криміналістичного дослідження вибухових пристроїв промислового та саморобного виготовлення**

Правові і фактичні підстави, форми проведення попереднього дослідження на місці події слідів вибуху та інших речових доказів.

Вибухові речовини або їх залишки як об'єкти попереднього дослідження на місці події. Можливості використання слідчим та оперативним працівником результатів проведення огляду місця події в ході слідчих дій і оперативно-розшукових заходів. Умови і порядок проведення попереднього дослідження речових доказів.

Методи та методика криміналістичного дослідження вибухових речовин. Значення інформації, отриманої при дослідженні таких речових доказів, як вибухові речовини та їх залишки після вибуху для розкриття та розслідування злочинів.

Характеристика та властивості вибухових речовин та сумішей, які випускаються промисловістю. Хімічний склад промислових та саморобних вибухових речовин. Криміналістичне дослідження вибухових речовин та сумішей. Огляд зразків вибухових речовин та виявлення характерних ознак, які вказують на його вид, спосіб виготовлення. Виконання перевірки

вибухових речовин “на спалах” та застосування експрес-аналізів. Визначення належності зразків вибухових речовин згідно існуючої класифікації.

Основні правила безпеки при виявленні, фіксації, вилученні, транспортуванні, зберіганні, дослідженні та знешкодженні вибухових речовин та сумішей. Засоби особистої безпеки, захисні пристрої та контейнери.

## **Тема 6. Методика криміналістичного дослідження вибухових речовин та їх залишків після вибуху**

Історичні аспекти виникнення піротехнічних засобів та сумішей та розвиток їх криміналістичного дослідження.

Сучасна класифікація піротехнічних засобів та їх тактико-технічні характеристики. ГОСТ 19433-88, ДСТУ 4105-2002, ДСТУ 4316-2003 та інші нормативні документи, які регламентують обіг піротехнічних засобів та речовин в Україні. Види піротехнічних речовин, їх хімічний склад, енергія вибуху, швидкість вибухових та інших процесів.

Характеристика та властивості піротехнічних засобів та сумішей, які випускаються промисловістю. Криміналістичне дослідження піротехнічних засобів та сумішей.

Огляд зразків вибухових речовин та виявлення характерних ознак, які вказують на його вид, спосіб виготовлення. Виконання перевірки вибухових речовин “на спалах” та застосування експрес-аналізів. Визначення належності зразків вибухових речовин згідно існуючої класифікації.

Сучасні методи вибухотехнічної експертизи піротехнічних засобів промислового виготовлення. Огляд та попереднє дослідження зразків піротехнічних засобів та пристроїв. Визначення тактико-технічних даних та будови наданих зразків промислових піротехнічних засобів та пристроїв, а також ступеня їх суспільної небезпеки.

Використання інформації про властивості піротехнічних засобів та пристроїв для виявлення обставин вчинення злочину.

Заходи безпеки під час роботи з піротехнічними засобами, пристроями та сумішами.

## **Тема 7. Методика криміналістичного дослідження піротехнічних засобів та сумішей**

Загальні вимоги щодо дотримання заходів безпеки працівниками органів внутрішніх справ при поводженні з виявленими вибухонебезпечними матеріалами. Дотримання правил заходів безпеки під час огляду, знешкодження вибухонебезпечних об'єктів працівниками вибухотехнічних підрозділів. Дії працівників вибухотехнічних підрозділів після підриву вибухового пристрою.

Вимоги до осіб, які виконують судові вибухотехнічні експертизи. Терміни виконання вибухотехнічних експертиз. Вимоги до приміщень де проводяться вибухотехнічні дослідження. Заходи безпеки при проведенні

експертних експериментів. Вимоги щодо приміщень де зберігаються вибухонебезпечні матеріали. Вимоги до робочих місць експертів вибухотехніків.

### **Тема 8. Обчислення за слідами вибуху на місці події кількості вибухової речовини, яку було використано для спорядження вибухового пристрою**

Інструкції, які регламентують безпечне виконання робіт пов'язаних з пошуком і знешкодження вибухових пристроїв і речовин. Види інструктажів.

Заходи безпеки під час проведення огляду місця події, пов'язаного з вибухом вибухових пристроїв.

Техніка безпеки під час проведення пошуку, знешкодження або транспортування вибухових пристроїв.

Правила, які регламентують безпечне проведення досліджень вибухових пристроїв та речовин.

Заходи особистої безпеки експерта-вибухотехніка при переміщенні і транспортуванні вибухових пристроїв, при електричному способі підриву.

Мінімальні безпечні відстані від вибухового пристрою в будівлі та на відкритій місцевості.

## **2. ВИМОГИ ЩОДО РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ЗНАТЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ**

Атестація осіб, які закінчують вищі навчальні заклади – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Магістр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 450 години / 15 кредитів ECTS.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Судова вибухотехнічна експертиза» здобувач вищої освіти повинен знати:

- роль та місце Експертної служби у забезпеченні розслідування злочинів, запобіганні загибелі та травмування від вибухів громадян, руйнування власності;
- структуру та завдання вибухотехнічних підрозділів;
- основні напрями та перспективи розвитку вибухотехніки;
- законодавство, державні та нормативні акти України, накази, статути, настанови та інструкції, які регламентують роботу вибухотехніків органів внутрішніх справ України;
- тактику дій та організацію робіт з пошуку, розрядження, транспортування, знешкодження вибухових пристроїв і вибухових речовин, проведення вибухотехнічних експертиз;

- організацію взаємодії з іншими рятувальними службами та підрозділами;
- заходи безпеки з пошуку, розрядження, транспортування, знешкодження вибухових пристроїв, проведення вибухотехнічних експертиз;
- організацію оглядів місць подій після вибуху;
- теоретичні основи виникнення вибуху та його властивості, особливо вражаючих факторів – вибухової хвилі, бризантної, фугасної, осколкової дії тощо;
- криміналістичну класифікацію, характеристики та властивості промислових вибухових речовин;
- способи виготовлення саморобних вибухових речовин;
- криміналістичну класифікацію, характеристики та властивості засобів підризу військового та народногосподарського призначення;
- вогневий та електричний спосіб підризу вибухових речовин;
- правила перевезення вибухових речовин та вибухонебезпечних предметів;
- криміналістичну класифікацію вибухових пристроїв;
- будову, принцип дії, технічні характеристики та розрядження протипіхотних, протитанкових, спеціальних мін, мін-пасток і мін-сюрпризів;
- будову, принцип дії, технічні характеристики та розрядження артилерійських боєприпасів, ручних гранат;
- будову, принцип дії, технічні характеристики та розрядження піротехнічних засобів військового та народногосподарського призначення;
- основи виготовлення саморобних вибухових пристроїв, їх розрядження та знешкодження;
- способи та методи індивідуального, загального захисту від дії вражаючих факторів вибуху;
- методи безконтактної роботи по розрядженню, транспортуванню та знешкодженню вибухових пристроїв;
- організацію пошуку вибухових пристроїв у будинках, на місцевості, на транспорті;
- методи аналізу руйнування об'єктів та наслідків від вибуху;
- устрій, тактико-технічні характеристики, особливості й правила експлуатації спеціального обладнання, призначеного для проведення вибухотехнічних експертиз;
- методи проведення вибухотехнічних експертиз і досліджень;
- методику перевірки вибухових пристроїв на працездатність;

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Судова вибухотехнічна експертиза» здобувач вищої освіти повинен вміти:

- оцінювати та прогнозувати вибухонебезпечну обстановку і на її основі здійснювати заходи, які направлені на захист життя фахівців та оточуючих, зменшення руйнування об'єктів;

- керувати силами і засобами під час робіт з пошуку, розрядження, транспортування, знешкодження вибухових пристроїв і особисто приймати участь в цих роботах;

- аналізувати та вивчати нові способи дій по розрядженню та знешкодженню вибухових пристроїв і застосування нових видів спеціального обладнання;

- проводити прості та середні за складністю вибухотехнічні експертизи;

- надавати допомогу в розслідуванні й розкритті злочинів, пов'язаних з вибухами;

- вилучати речові докази на місці події;

- користуватися штатними спорядженнями для пошуку та знешкодження вибухових пристроїв, огляду місць подій після вибуху та проведення вибухотехнічних експертиз і досліджень;

- працювати в засобах індивідуального захисту від вибуху;

- виконувати нормативи спеціальної підготовки з вибухотехніки;

- вести відповідні документи за проведеною роботою.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен володіти такими практичними навичками, як:

- використання понятійно-категоріального апарату судової вибухотехнічної експертизи та методики виконання судових вибухотехнічних експертиз для вирішення прикладних питань;

- проведення різної складності вибухотехнічних експертиз по різного роду об'єктам вибухового походження у процесі розслідування кримінальних правопорушень працівниками Національної поліції.

### **3. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЇ**

До атестації за напрямом підготовки допускаються здобувачі вищої освіти, які завершили повний курс підготовки за відповідною освітньо-професійною програмою, виконали всі вимоги навчального плану та пройшли всі попередні атестаційні випробування.

Атестація проводиться на відкритому засіданні державної екзаменаційної комісії за участю не менш як половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії. Проводиться за білетами, складеними у відповідності до навчальних програм за методикою, визначеною Національною академією внутрішніх справ і включає в себе два теоретичних питання з дисципліни «Судова вибухотехнічна експертиза» та вирішення практичної задачі.

Атестація проводиться в задалегідь визначеній навчальній аудиторії. Здобувач вищої освіти представляється членам комісії, самотійно бере білет, спеціальний аркуш усної відповіді та готується до відповіді. Час для підготовки – до 20 хвилин. На спеціальному аркуші усної відповіді необхідно написати прізвище та ініціали здобувача вищої освіти, який проходить атестацію, номер білету, відповіді на питання та після завершення написання відповіді поставити особистий підпис. Після підготовки здобувач вищої освіти в усній формі дає відповіді на теоретичні питання та практичне

завдання, що містяться в білеті. Після завершення відповіді спеціальний аркуш усної відповіді з записами передається секретарю екзаменаційної комісії.

#### **4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ**

Індивідуальна оцінка здобувача вищої освіти за теоретичну частину виводиться із оцінок за кожне питання білету і визначається:

при усних відповідях:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мови;
- вміння доводити думку та відстоювати власні позиції;
- впевненість та переконливість;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння та висновки;

**Особиста оцінка за кожне питання білету визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» у відповідності з «Положенням про організацію освітнього процесу в Національній академії внутрішніх справ» та оголошуються в день їх проведення після оформлення протоколу засідання екзаменаційної комісії.**

#### **5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ**

1. Назвіть складові частини криміналістичної техніки, як розділу криміналістики.
2. Назвіть складові частини криміналістичної вибухотехніки, як галузі знань науки криміналістики.
3. Назвіть вимоги до опису саморобних вибухових пристроїв у висновку експерта.
4. Вкажіть етапи досліджень вибухонебезпечних предметів.
5. Дайте визначення поняття вибух, назвіть види вибухів, та коротку їх характеристику.
6. Опишіть особливості фотозйомки саморобних вибухових пристроїв.
7. Назвіть ознаки, за якими встановлюється належність об'єкту до вибухових пристроїв.
8. Які види фотозйомки ви знаєте.
9. Назвіть порядок встановлення виробничої оснастки за слідами на деталях саморобного вибухового пристрою.
10. Охарактеризуйте підричники серії МУВ та роз'ясніть принцип принцип їх дії.
11. Дайте характеристику мінному підривачу типу МУВ-4.
12. Ваші дії при підозрі застосування радіокерованого вибухового пристрою на стадії попереднього огляду місця події за фактом вибуху.
13. Назвіть основні вимоги до фотографування воронки на місці події за фактом кримінального вибуху.

14. Особливості розрахунків маси заряду вибухової речовини відносно воронки після вибуху.
15. Назвіть права і обов'язки спеціаліста, який бере участь в проведенні слідчих дій.
16. Назвіть особливості дослідження джерел електроживлення на придатність для вибуху саморобних та промислових електродетонаторів.
17. Опишіть послідовність проведення комплексної вибухотехнічної експертизи та експертизи вибухових речовин, продуктів вибуху та пострілу.
18. Назвіть зовнішні ознаки промислових бризантних вибухових речовин, характеристики та їх властивості.
19. Назвіть основні положення заходів безпеки при електричному способі підриву.
20. Які вимірювальні прилади використовуються при електричному способі підриву.
21. Поясніть порядок фотографування об'єктів дослідження в інфрачервоному випромінюванні (слідів кіптяви на чорному фоні).
22. Назвіть причини необхідності проведення повторного огляду місця події в окремих випадках.
23. Назвіть основні заходи при вогневому способі підриву.
24. Надайте оцінку загальних і особливих ознак при проведенні дослідження саморобних вибухових пристроїв на основі електромеханічного способу приведення у дію.
25. Охарактеризуйте промислові металеві вибухові речовини та тверді ракетні палива, їх зовнішні ознаки та властивості.
26. Особливості проведення детальної фотозйомки в нічний час.
27. Назвіть види фотозйомки, що застосовуються під час огляду місця події за фактом вибуху.
28. Назвіть підстави виконання експертизи та суб'єктів, які мають право її призначати.
29. В яких установах можуть проводитись вибухотехнічна експертизи.
30. Назвіть основні ознаки вибухового пристрою.
31. Опишіть електродетонатори народногосподарського призначення, їх характеристики та особливості дослідження.
32. Назвіть заходи безпеки під час демонтажу вибухових пристроїв промислового та саморобного виготовлення.
33. Назвіть класифікацію промислових боєприпасів військового призначення.
34. Опишіть особливості застосування спеціальних засобів фотографування, при проведенні дослідження ручної гранати Ф-1.
35. Поясніть, які спеціальні технічні засоби доцільно використовувати на місці вибуху під час огляду воронки, яка утворилась в наслідок вибуху.

36. Дайте поняття вибухової речовини, класифікацію бризантних ВР за групами потужності та коротку характеристику.
37. Назвіть основні ознаки, які вказують на сторонні втручання у конструкцію запалів УЗРГМ та корпусів ручних гранат.
38. Назвіть заходи безпеки при огляді місця події пов'язаного з застосуванням вибухових пристроїв.
39. Особливості проведення попереднього дослідження вибухових речовин в польових умовах.
40. Опишіть принцип проведення мікрозйомки слідів вибуху.
41. Поясніть, які спеціальні технічні засоби доцільно використовувати на місці вибуху під час огляду воронки, яка утворилась в наслідок вибуху.
42. Які технічні засоби використовуються при пошуку металевих частинок при огляді місця події по факту вибуху.
43. Дайте поняття вибухової речовини, класифікацію бризантних ВР за групами потужності та коротку характеристику.
44. Опишіть основні положення ст. 384 КК України «Завідомо неправдиве показання».
45. Дайте поняття ініціюючих вибухових речовин та їх класифікацію.
46. Дайте поняття криміналістичної ідентифікації та групової належності.
47. Назвіть питання, що вирішуються вибухотехнічної експертизою.
48. Поясніть обов'язки судового експерта відповідно до ст. 12 Закону України «Про судову експертизу».
49. До діагностичних питань вибухотехнічної експертизи належать.
50. Опишіть загальний устрій, принцип дії саморобних вибухових пристроїв з хімічним способом ініціювання.
51. Назвіть безпечні відстані людей від вибуху під час проведення полігонних випробувань.
52. Назвіть правила фіксації обстановки місця події за допомогою панорамної фотозйомки.
53. Назвіть види криміналістичної ідентифікації.
54. Дайте визначення придатності боєприпасів до здійснення вибуху.
55. Назвіть призначення, устрій промислових електродетонаторів, способи їх перевірки на використання за призначенням.
56. Як повинні зберігатись після знешкодження частини вибухового пристрою.
57. Назвіть види механічних і електромеханічних датчиків цілі, заходи безпеки при поводженні з ними, під час демонтажу саморобних вибухових пристроїв.

58. Опишіть можливості робочого місця експерта з ПЕОМ для проведення розрахунків для встановлення потужності вибуху заряду вибухової речовини за характером спричинених вибухом руйнувань.
59. Опишіть особливості фотозйомки слідів вибуху на навколишніх поверхнях.
60. Дайте поняття вибухового пристрою промислового виготовлення.
61. Дайте поняття огляду місця події.
62. Назвіть які відповідні дані необхідно спеціалісту, для того щоб визначити масу вибухової речовини за розмірами воронки в ґрунті.
63. Назвіть устрій, принцип дії, характеристики міни ПОМЗ-2М та порядок її дослідження.
64. Назвіть вимоги до підривних майданчиків для проведення полігонних випробувань.
65. Опишіть особливості фотографування військових боєприпасів.
66. Дайте поняття криміналістичної вибухотехніки.
67. Які питання вирішуються при проведенні ситуативної вибухотехнічної експертизи.
68. Опишіть порядок проведення порівняльного дослідження при проведенні вибухотехнічної експертизи.
69. Опишіть порядок проведення експерименту при дослідженні зарядів вибухових речовин на здатність до вибуху.
70. Які заходи безпеки слід виконувати при полігонних випробуваннях вибухових речовин.
71. Опишіть порядок підходу спеціаліста (експерта) до місця вибуху вибухового пристрою після проведення експертного експерименту.
72. Дайте поняття вибухотехнічних обліків, назвіть їх види.
73. Назвіть особливості фотографування саморобного вибухового пристрою при проведенні його демонтажу.
74. Дайте характеристику вибухотехнічної колекції.
75. Який порядок опису саморобних вибухових пристроїв при проведенні вибухотехнічної експертизи.
76. Дайте поняття вибухового горіння, швидкісного горіння та детонації.
77. Охарактеризуйте принципи дії, устрій міни ПМН-2 та порядок їх дослідження.
78. Назвіть заходи безпеки при дослідженні зарядів вибухових речовин.
79. Дайте поняття вузлової фотозйомки на місці події.
80. Назвіть основні положення КПК України «Зберігання речових доказів».
81. Опишіть демаскуючі ознаки та дайте поняття саморобного вибухового пристрою.

82. Дайте характеристику, принцип дії міни ПМН порядок її дослідження.
83. Назвіть криміналістичну класифікацію слідів вибуху та їх ознаки при відображенні на навколишній обстановці.
84. Дайте криміналістичну характеристику ручної гранати Ф-1, порядок її дослідження.
85. Опишіть дії експерта при розпакуванні упаковки з вкрай небезпечними об'єктами, що надійшли для проведення вибухотехнічної експертизи.
86. Дайте поняття детальної фотозйомки на місці події.
87. Назвіть особливості встановлення групової належності при проведенні експертного дослідження. Способи та ознаки групофікації залишків від вибухового пристрою.
88. Дайте визначення придатності радіокерованого вибухового пристрою для здійснення вибуху.
89. Назвіть основні положення КПК України «Вирішення питання про речові докази».
90. Назвіть характеристику, принципи дії міни ОЗМ-72 та порядок їх дослідження.
91. Назвіть заходи безпеки при огляді і вилученню вибухотехнічних об'єктів.
92. Назвіть характеристику, принципи дії міни ОЗМ-72 та порядок їх дослідження.
- 93.
94. За яким критерієм визначається рівень небезпеки об'єктів, що надійшли на дослідження.
95. Опишіть основні вимоги до орієнтувальної фотозйомки на місці події.
96. Назвіть заходи безпеки при участі спеціаліста в слідчих діях з вилучення вибухового пристрою.
97. Опишіть порядок розрахунку маси вибухової речовини за утвореним отвором на даху автомобіля.
98. Опишіть принцип реконструкції вибухового пристрою (встановлення цілого по частинам).
99. Назвіть особливості проведення експерименту з дослідження ручного одноразового гранатомету при проведенні вибухотехнічної експертизи.
100. Дайте порядок огляду, опису і фотографування об'єктів, що надійшли на виконання вибухотехнічної експертизи.

## **6. ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАДАЧ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ**

Отримавши об'єкт, необхідно здійснити його попереднє дослідження та визначитись до якого виду вибухових матеріалів він відноситься, при цьому слід охарактеризувати особливості методики його дослідження та привести приклад вирішуваних питань судовою вибухотехнічною експертизою, відносно даного об'єкту.

Після цього необхідно вказати на особливості поводження в процесі дослідження з подібного роду об'єктами.

Слід звернути увагу на заходи безпеки при поводженні з вибухонебезпечними предметами під час транспортування, дослідження та знищення в полігонних умовах.

## **7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

### **Основна**

Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Україна. – 54 с.

Кримінально-процесуальний кодекс України: станом на 1 грудня 2013 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2006. – 207 с.

Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-ХІІ-ВР.

Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII-ВР.

Про адвокатуру: Закон України із змінами, внесеними Законами України від 03.04.2003 №662-IV і 09.09.2004 №1992- IV / Відомості Верховної Ради України. 1994. - №28. –Ст. 233; 2003. - №27 – Ст.209; 2005. - №1. – Ст. 14.

Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 13 грудня 1999 р. № 1977-ХІІ.

Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10 лютого 1995 р. № 51/95-ВР.

Про додаткові заходи щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, громадського порядку та посилення боротьби зі злочинністю: Указ Президента України від 28 березня 2008 р. № 276/2008.

Про затвердження Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 липня 2008 р. № 595.

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30 травня 1997 р. № 8.

Закон України “Про перевезення небезпечного вантажу”.

Наказ від 09.07.2014 № 653 “Про затвердження інструкції про поводження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах внутрішніх справ України”.

Наказ від 08.05.1999 № 381 “Про затвердження Інструкції з організації приймання, обліку, використання, категорювання та зберігання боєприпасів, вибухових пристроїв, вибухових речовин і засобів підриу (вилучених, знайдених та добровільно зданих), а також штатних боєприпасів, вибухових речовин і засобів підриу в ОВС України”.

Інструкція з організації діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України: Наказ МВС України від 6 липня 2017 р. № 570.

Інструкція з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах судових експертиз і експертних досліджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 17 липня 2017 р. № 591.

ГОСТ В 20313-74 "Боєприпасы. Основные понятия". – М., 1974.

ГОСТ 9089-75 "Электродетонаторы мгновенного действия". – М., 1975.

ГОСТ 12.1.010-76 "Взрывобезопасность". – М., 1976.

ГОСТ 14839.20-77 "Вещества взрывчатые промышленные". – М., 1977.

ГОСТ 3470-80 "Шнур огнепроводный". – М., 1980.

ГОСТ 26184-84 "Вещества взрывчатые промышленные". – М., 1984.

ГОСТ 6254-85 "Капсюли-детонаторы для взрывных работ". – М., 1985.

Единые правила безопасности при взрывных работах. – М.: Недра, 1976.

Інструкція з організації приймання, обліку, використання, категорювання та зберігання боєприпасів, вибухових пристроїв, вибухових речовин і засобів підриу в експертних підрозділах МВС України (СДВ 02.30) – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2006.

Інструкція про поводження з вибухонебезпечними речовими доказами під час їх отримання, проведення експертиз та направлення результатів ініціатору (СДВ 02.40) – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2007.

Інструкція із здійснення корегувальних дій (СДВ 10.10) – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2006.

Інструкція з матеріально-технічного забезпечення проведення спеціальних вибухотехнічних робіт (СДВ 03.10). – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2007.

Інструкція з організації безпеки робочих місць при виконанні спеціальних вибухотехнічних робіт (СДВ 01.30). – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2006.

Інструкція про внесення змін та доповнень до нормативних документів СДВ (СДВ 14.10). – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2007.

#### Додаткова

Буханченко О.А., Пащенко В.І. Щодо строків зберігання речових доказів (вибухонебезпечних предметів, віднесених до категорії надзвичайно небезпечних) /Криміналістичний вісник №1 (5) / Київ, ДНДЕКЦ МВС України, НАВСУ, 2006

Боеприпасы артиллерии бывшей германской армии.-Москва,1946.

Глосарій термінів та визначень з виконання спеціальних вибухотехнічних робіт (СДВ 09.10). – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2008. – 45с.

Дорофеев А.Н. Авиационные боеприпасы.-Москва,1978.

Дубнов Л.В. Промышленные взрывчатые вещества. - Москва, 1988.

Дильдин Ю.М. и др. Взрывные устройства промышленного изготовления и их криминалистическое исследование. - Москва, 1991.

Дильдин Ю.М. и др. Основы криминалистического исследования самодельных взрывных устройств. – М., 1992. Инженерные боеприпасы. Книга первая. – М.: Воениздат МО СССР, 1976

Инженерные боеприпасы. Книга вторая. – М.: Воениздат МО СССР, 1979.

Инженерные боеприпасы. Книга третья. – М.: Воениздат МО СССР, 1979.

Инженерные боеприпасы. Книга четвертая. – М.: Воениздат МО СССР, 1980.

Инженерные боеприпасы. Книга пятая. – М.: Воениздат МО СССР, 1987.

Инженерные боеприпасы. Книга шестая. – М.: Воениздат МО СССР, 1988.

Іщенко А.В., Пащенко В.І., Кобець М.В., Буханченко О.А., Ткаченко Є.М. Засоби та способи протидії терористичним актам, вчиненим із застосуванням вибухових пристроїв: Навчально-практичний посібник. – К., 2008. – 204 с.

Кофанов А.В. Трасологічні дослідження [текст] : Курс лекцій / А. В. Кофанов, О.Г. Волошин, О.В. Літвінова. – К. : КНІВС, 2010. – 304 с.

Кофанов А.В. Теорія та практика проведення судово-балістичних досліджень : Монографія / А.В. Кофанов, Т.В. Михальчук. – К. : УкрДГРІ, 2015. – 274 с.

Кофанов А.В. Судова балістика та суміжні галузі знань : Словник / В.В. Арешонков, А.В. Кофанов, Г.А. Кушнір, В.М. Атаманчук, Ю.П. Приходько. – К. : НАВС, 2015. – 184 с.

Кофанов А.В. Судово-балістичні дослідження : Курс лекцій / А.В. Кофанов, О.Л. Кобилянський, В.В. Арешонков. – К. : УкрДГРІ, 2015. – 278 с.

Кофанов А.В. Огляд пасажирських повітряних суден та авіаційних об'єктів на наявність вибухових пристроїв, вибухових речовин і вибухових компонентів : Методичні рекомендації / В.І. Василичук, А.В. Кофанов, П.Є. Антонюк, Р.В. Петренко, Ю.П. Приходько та ін. – К. : НАВС, 2015. – 88 с.

Кофанов А.В. Криміналістика: Підручник / В.В. Пясковский, Ю.М. Черноус, О.О. Алексеев та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 544 с.

Комп'ютерна програма "Промислові боєприпаси країн світу. ORDATA II".

Красюк І.П., Пашенко В.І. Ситуаційні дослідження при вчиненні вибухів. ДНДЕКЦ МВС України., К., 2004. 59 с.

Ларин А.М. и др. Расследование убийств, совершенных с применением взрывчатых веществ. - М., 1975.

Моторный И.Д. Теоретико-прикладные основы применения средств и методов криминалистической взрывотехники в борьбе с терроризмом /Монография/. – М., 1999.

Пашенко В.І., Керусенко О.В. Методи підвищення оглядів місць вибухів. ДНДЕКЦ МВС України., К., 2003. 14 с.

Пашенко В.І., Грущенко С.А., Ткаченко Є.М. Методи проведення оглядів місць вибухів. ДНДЕКЦ МВС України., К., 2004. 30 с.

Пашенко В.І., Оніщенко В.П., Неділько І.Б. Реконструкція саморобних вибухових пристроїв по слідах вибуху. ДНДЕКЦ МВС України., К., 2004.

Пашенко В.І., Свистунов О.Я., Хомко Р.Л. Експертний огляд, розрядження, транспортування та знищення вибухових пристроїв і речовин. Довідково-методичний посібник. – Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2005. – 418 с.

Пашенко В.І., Гудков В.В. Использование специальных знаний при расследовании преступлений, совершенных с применением взрывных устройств. – К.: ДНДЕКЦ МВС Украины, 2003. – 116 с.

Пашенко В.І., Ткаченко Є.М. Особливості криміналістичного дослідження електродетонаторів промислового виробництва. Київ, ВТУ ДНДЕКЦ МВС України /Інформаційний вісник №7/ - 2002.

Пашенко В.І. Методика визначення маси вибухової речовини за ознаками бризантної дії вибуху на тіло людини. Київ, ВТУ ДНДЕКЦ МВС України /Інформаційний вісник №8/ - 2003.

Пашенко В.І., Ткаченко Є.М. Рекомендації щодо виготовлення окремої валізи для зберігання та транспортування речових доказів за фактами вибухів. ДНДЕКЦ МВС України., К., 2000.

Пашенко В.І. Практика розгляду висновків експертів в ході проведення судових засідань. Київ, ВТУ ДНДЕКЦ МВС України /Інформаційний вісник №9/ - 2003.

Пашенко В.І., Свистунов О.Я., Лінючева Г.В. Основи криміналістичного дослідження елементів електроживлення, що застосовуються у вибухових пристроях. ДНДЕКЦ МВС України., К., 2001.

Печніков В.С., Назаров В.В., Пашенко В.І., Зайцев В.М. тощо. Порядок проведення та оформлення експертних досліджень ДНДЕКЦ МВС України, К., 2005. 18 с.

Пашенко В.І., Ткаченко Є.М., Біба О.М., Турта Ю.І., Биков В.І. Криміналістичне дослідження електродетонаторів промислового та саморобного виготовлення :Методика. ДНДЕКЦ МВС України, КНДІСЄ МЮ України., К., 2006. 67 с.

Пашенко В.І., Свистунов О.Я., Хомко Р.Л. Руйнування (розрядження) автомобіля-бомби за допомогою гідроудару (СДВ 13.10) ДНДЕКЦ МВС України., К., 2007. 32 с.

Пашенко В.І., Свистунов О.Я., Квашук О.П. Можливості використання органами та підрозділами внутрішніх справ центрального та регіональних вибухотехнічних обліків (СДВ 12.20) ДНДЕКЦ МВС України., ГСУ МВС України, ДКР МВС України, К., 2007. 21 с.

Прохоров-Лукін Г.В., Биков В.І., Пашенко В.І. Методика комплексного дослідження вибухових пристроїв, вибухових речовин і слідів вибуху (УДК 343.98 № 0103U002003) МЮ України, МВС України, К., 2007.

Приходько Ю.П. Особливості проведення огляду і збору слідової інформації на місці кримінального вибуху/ А.В. Кофанов, О.Л. Кобилянський, Ю.П. Приходько– Методичні рекомендації. – К.: УкрДГРІ, 2013. – 36 с.

Приходько Ю.П. Пиротехника – книга вторая. / В.М. Фатеев, Л.И. Таборов, Ю.П. Приходько, Курс лекций.- К.:Аграр Медиа Групп, 2014.-158 с.

Приходько Ю.П. Пиротехника – книга первая. / В.М. Фатеев, Л.И. Програма спеціального курсу перепідготовки для працівників експертної служби МВС України за спеціалізацією “Дослідження вибухових пристроїв, обставин і механізму вибуху” (СДВ 17.30)

Рувін О.Г., Пашенко В.І., Гудков В.В. Методи проведення вибухотехнічних експертиз. ДНДЕКЦ МВС України., К., 2001.

Руководство по подрывным работам, Москва, 1969 г.

Рувін О.Г., Пашенко В.І., Ткаченко Є.М., Гудков В.В. Огляд місця події методом „хреста”. ДНДЕКЦ МВС України., К., 2001.

Рувін О.Г., Пашенко В.І. Типові приміщення повнопрофільної вибухотехнічної лабораторії та розміщення в них робочих місць. ДНДЕКЦ МВС України., К., 2001.

Степаненко С.Г., Пашенко В.І., Мороз В.П. Графічне відображення місць вибухів і пожеж. ДНДЕКЦ МВС України., К., 2000. 32 с.

Способи знищення боєприпасів методом підризу (СДВ 15.80). – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2007. – 47 с.

Типова Інструкція із заходів безпеки при проведенні вибухотехнічних досліджень та робіт з експертного огляду, розрядження, транспортування та знищення вибухових пристроїв і речовин (СДВ 01.10) – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2006.

Технічне розслідування нещасних випадків при виконанні спеціальних вибухотехнічних робіт (СДВ 01.40) – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2006.

Таборов, Ю.П. Приходько - Курс лекций.- К.:АграрМедиаГрупп, 2014.-158 с.

Фатеев В.М., Саламаха Ю.В., Пашенко В.І. Типи та характеристики вибухових речовин і піротехнічних сумішей, які використовуються

правопорушниками в злочинних цілях. - Київ, 1999.

Хмельницький Л.И. Справочник по взрывчатым веществам.- Москва,1981.

Эпов Б.А. Основы взрывного дела.-Москва,1974.

Вещества взрывчатые промышленные (упаковка, маркировка, транспортирование и хранение): Словарь. – М.: Госкомитет стандартов СМ СССР, 1982.

Настанова із системи якості щодо дій спеціалістів-вибухотехніків при виконанні спеціальних вибухотехнічних робіт (СДВ 05.10). – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2007. – 72 с.

Програма спеціального курсу перепідготовки для працівників експертної служби МВС України (СДВ 18.10) К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2006. – 27 с.

### Інформаційні ресурси

Офіційний сайт Президента України. Режим доступу:  
<http://www.president.gov.ua/>

Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. Режим доступу:  
<http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний сайт Міністерства Юстиції України. Режим доступу:  
<http://www.minjust.gov.ua/>

Міністерство внутрішніх справ України. Режим доступу:  
<http://www.mvs.gov.ua/ua/>.

Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр України. Режим доступу: (<http://www.dndekc.mvs.gov.ua>).

Київський науково-дослідний інститут судових експертиз. Режим доступу: <http://www.kniise.com.ua>.

Національна бібліотека України ім. Вернадського. Режим доступу:  
<http://www.nbuv.gov.ua/>

Каталог юридичних ресурсів. Режим доступу:  
<http://www.ageyev.org/libweb/>

Державна науково-технічна бібліотека України. Режим доступу:  
(<http://www.gntb.gov.ua>).

Національна парламентська бібліотека України. Режим доступу:  
<http://www.nplu.kiev.ua/>.

Офіційне інтернет-представництво президента України Режим доступу:  
<http://www.president.gov.ua/>

Національна академія внутрішніх справ. Режим доступу:  
<http://www.naiu.kiev.ua/>

Київський науково-дослідний інститут судових експертиз. Режим доступу: <http://www.kniise.com.ua/>

Державна науково-технічна бібліотека України (Київ). Режим доступу:  
<http://www.gntb.n-t.org/>

Державний комітет статистики України. Режим доступу:

<http://www.ukrstat.gov.ua/>

Верховний Суд України. Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/>

Міністерство освіти і науки України. Режим доступу:  
<http://www.mon.gov.ua/>

Служба безпеки України. Режим доступу: <http://www.ssu.gov.ua/>